

פרק ראשון

פתיחה בברכה

- * ברכה בענינו של היו"ט – שמחה
- * המשכת השמחה על כל השנה כולה – שנת שמחה
- * שלימות הברכה – בכל אותיות האל"ף בי"ת

בס"ד. משיחות לילות חג הסוכות ה'תשנ"ב.

בלתי מוגה

א. "פותחין בברכה"¹,

– כהכלל בנוגע לפתיחת כל ענין בכל ימות השנה, ועאכו"כ בזמן מיוחד בשנה, יום טוב, ובפרט כשנמצאים במקום מיוחד, בבית הכנסת ובית המדרש, בית תורה תפלה וגמ"ח, בית משולש, ובמעמד רבים מישראל, "ברוב עם (ובפרט "עם קרובו"²) הדרת מלך"³ –

"גוט יום טוב"⁴, "גוט יום טוב", "גוט יום טוב" (ג' פעמים, "בתלת זימני הוי חזקה"⁵), שהתוכן ד"טוב" הו"ע של ברכה (כלשון העולם: "אָ געבענטשטער טאָג").

וענין זה מודגש גם בהתחלת פרשת השבוע (שקורין שלש פעמים):
"וזאת הברכה אשר ברך משה גו'".

ב. וברכה מיוחדת בנוגע לענינו של "יום טוב" – ענין השמחה:

נוסף על כללות הציווי "טוב לב משתה תמיד"⁶ (כהפס"ד בשו"ע בסוף חלק אורח חיים), ישנם זמנים מיוחדים בשנה שבהם צ"ל ענין השמחה בגלוי ובהדגשה יתירה – בשלש רגלים, הנקראים "מועדים לשמחה", שבהם ישנה מצות עשה מן התורה "ושמחת בחגך"⁷.

ובמועדים לשמחה גופא מודגש ביותר ענין השמחה בחג הסוכות – שנקרא "זמן שמחתנו", שהשמחה שבו גדולה יותר משמחת שאר המועדים,

(1) ע"פ פתיחת אגרת הראשונה באגה"ק שבתניא. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 בהערה. וש"נ.

(2) תהלים קמח, יד. וראה ואתחנן ד, ז.

(3) משלי יד, כח. וראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.

(4) ועד"ז בחול המועד (שעם היותו חול ה"ה קשור ושייך ל"מועד" שהוא יום טוב) – א"א

גוטן מועד".

(5) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.

(6) משלי טו, טו.

(7) פ' ראה טז, יד.

כדאיתא במדרש⁸ "בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו שמחה אחת . . בעצרת . . שמחת אחת . . אבל בחג (הסוכות) . . כתב שלש שמחות" – "חזקה" (חזוק והתחזקות) בענין השמחה, וכמודגש בשמחת בית השואבה שבחג הסוכות: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"⁹, "כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה . . לא טעמנו טעם שינה וכו"¹⁰, ומעין זה גם בשמחת בית השואבה בזמן הזה ("בימים ההם בזמן הזה") ובחזן לארץ.

ותוכן הברכה בנוגע לענין השמחה – שיחגגו ("מ'זאָל פראַווען") השמחה דחג הסוכות בכלל ושמחת בית השואבה בפרט בכל שבעת הלילות¹¹ דחג הסוכות באופן של פריצת גדר (שמחה פורצת גדר¹²), למעלה ממדידה והגבלה, ובאופן של עילוי והוספה מיום ליום, ועוד והוא העיקר, שתיכף ומיד (בלילה הראשון) זוכים לחגוג שמחת בית השואבה (לא רק בתור מנהג לזכר שמחת בית השואבה שהיתה בביהמ"ק, אלא) בשלימותה (ככל פרטי הענינים שנתבארו¹³ במשנה ובברייתא¹⁴) – בעזרה¹⁵ דבית המקדש השלישי¹⁶.

8 יל"ש אמור רמז תרנד (בתחלתו).

9 סוכה נא, סע"א.

10 שם נג, א.

11 גם בלילה הראשון, כי, האיסור שבות שגזרו חכמים (בזמן בית שני) על "החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את היום טוב", אינו שייך בהמנהג דשמחת בית השואבה בזמן הזה (ראה מעייני הישועה ס"ע 43 ואילך).

12 ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

13 ובפרט עי"ז שחוזרים ולומדים ענינים אלו בתורה ("כל העוסק בתורה כו' מעלה עליו הכתוב כאילו כו'") – נוסף על הפעולה שנעשית בלאה"כ מצד התורה עצמה (לפני הלימוד), ובפרט לאחרי שבאה באופן של כתב (לא רק בעל פה) ובדפוס (שהוא לדורות).

14 להעיר מהשייכות דמשנה וברייתא להגאולה – "אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות המשניות" (ויק"ר פ"ז, ג. וראה בארוכה תשובות וביאורים ס"ד. ס"ה*. וראה לקמן ס"י), ועד"ז ברייתות, שגם הם הלכות (ללא שקר"ט) למעשה כמו המשניות, והחילוק ביניהם אינו אלא שהמשניות נשנו בבית מדרשו של רבינו הקדוש, והברייתות נשנו חוץ לבית מדרשו, ולכן נקראו ברייתות לשון חוץ, כי תרגום חוץ מברא (מד"ש אבות רפ"ו).

15 המקום המיוחד – שמוכשר ומסוגל ומסייע – לשמחת בית השואבה.

16 שאז יתבטל האיסור שבות שגזרו חכמים בזמן בית שני, ויחגגו שמחת בית השואבה עם חליל וכו' גם בליל י"ט.

ג. ועוד ענין עיקרי בנוגע להפתיחה בברכה בהיו"ט דסוכות – המשכתה על כל השנה כולה:

ידוע¹⁷ שכל עניני חודש תשרי הם ענינים כלליים שנמשכים ופועלים על כל השנה כולה, כמרומו בשמו של החודש, "תשרי", אותיות "רשית"¹⁸, התחלה וראש שמורה דרך כו' לכל השנה כולה.

ובהדגשה יתירה בנוגע לחג הסוכות – דכיון שהתחלתו ביום חמשה עשר¹⁹ שבו "קיימא סיהרא (דתשרי) באשלמותא"²⁰, מודגשת בו השלימות דחודש תשרי, כולל גם השלימות ד"רשית", התחלה וראש, שנמשך ופועל על כל השנה כולה.

ומזה מובן שהפתיחה בברכה בהיו"ט דסוכות כוללת גם המשכת הברכה על כל השנה כולה.

ולכל לראש בנוגע לענינו העיקרי של חג הסוכות – ענין השמחה – שנמשכת שמחה על כל השנה כולה, שנעשית שנת שמחה, וכמודגש בנוגע לשמחת בית השואבה עלי' אמרו "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", שמזה מובן שראיית שמחת בית השואבה פועלת ראיית שמחה בכל ימיו (ובאופן שנעשים "ימיו", שהוא בעה"ב לפעול בהם המשכת השמחה).

והמשכת הברכה על כל השנה כולה בנוגע לענין השמחה (שנת שמחה) קשורה גם עם המשכת הברכה בכל הענינים כולם, שאז השמחה היא אמיתית ושלימה.

ד. ובפרטיות יותר – שנוסף על המשכת הברכה בנוגע לענין השמחה, שנת שמחה, שהתחלתה באות שי"ן שבסיום האל"ף-בי"ת, נעשית המשכת ברכה על כל השנה כולה בכל הענינים שמתחילים בכל כ"ב אותיות האל"ף-בי"ת:

17 ראה סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרנ"ו ע' רעה. תש"ב ע' 49. ועוד.

18 בעה"ט עקב יא, יב.

19 וגם המשכו (לאחרי יום הט"ו) הוא בימים מיוחדים בחודש, כמו יום י"ז – בגימטריא "טוב", יום י"ח – "חז", ככל הפירושים שבוה, החל מהפירוש הראשון, במעלה ומדרגה, שקאי על "חי עולמים", הקב"ה בעצמו, כפי שהוא למעלה מכל עניני דרגות, עצמות ומהות, שממנו נעשית התהוות היש הנברא והנוצר והנעשה מאין ואפס המוחלט (ראה תניא אגה"ק ס"ב).

20 זהר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. ועוד. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

שנת אורה, ברכה, גדולה, זיצה, הוד והדר, ועד טוב, זכות, חיים טובים וארוכים, טובות גדולות, יעוד, כלכלה בהפלגה, לימוד התורה בהצלחה רבה – ששייך במיוחד לחג הסוכות שכנגד יעקב²¹, כמ"ש²² "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל",

והלימוד הוא מתוך התרחבות גדולה (גם בענינים הגשמיים) באופן דמורמים, ועד לאופן נסי, ולא רק לפי ערך פעולת האדם, אלא גם לפי ערך הסייעתא דשמיא, ונמשך ומתגלה באופן של סימן טוב (לא רק סימן המברר מציאות דבר שכבר ישנו, אלא גם סימן הגורם ופועל הדבר²³), ומתוך שמחה (בשייך שמאלית),

ועי"ז נעשה אצל כאו"א "עוז וחדוה במקומו"²⁴, ועוד ועיקר – "פדות שלח לעמו"²⁵, גאולה האמיתית והשלימה שבאה ע"י "צדיקו של עולם"²⁶, שהוא "קדוש עולמים" ו"רבון העולמים", וממנו נמשך מקור השמחה והשמחה עצמה בכל העולמים²⁷, ושמחה זו פועלת רוממות בכל העולם כולו, כי, "והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמך אחד"²⁸, כפי שסיימו עתה תפלת "עלינו לשבח", והולך ונמשך מכאן ולהבא באופן נצחי – "השיר והשבח לחי עולמים", "התהלה והתפארת לחי עולמים" (וכל פרטי הענינים שבשיר המיוחד הכולל כל האל"ף ב"ת, מ"האדרת והאמונה" עד "התהלה והתפארת").

(21) זח"ג רנז, ב. טור או"ח סתי"ז. ובכ"מ.

(22) תהלים עח, ה.

(23) כפי שמצינו בנוגע לסימני טהרה – מעלת גרה ומפרסת פרסה – שהסימנים גם גורמים ופועלים טהרה (ראה צפע"ג להרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות), ומודגש ביותר בנוגע לתוכן הענין דסימני טהרה בעבודת האדם, כמבואר בארוכה במק"א (ראה בארוכה שיחת ש"פ ראה מבה"ח אלול הישי"ת בתחלתה (ת"מ ח"א ע' 174) וש"ג).

(24) דה"א טז, כז.

(25) תהלים קיא, ט.

(26) פרש"י וירא יח, כח.

(27) שהרי "מה שהוא אומר לישראל לעשות הוא עושה" (שמו"ר פ"ל, ט), ולא עוד אלא שעשייתו היא באופן שאי"אפשר להפריד ולהבדיל ח"ו בינו לבין עשייתו, כי "הוא היודע והוא הידוע והוא הדעה עצמה הכל אחד" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב ה"ט), ועד"ו בנוגע לשאר התוארים והפעולות שלו ית' שהם מיוחדים עמו ב"יחוד נפלא"*.
(28) זכרי' יד, ט.

(* כהלשון (בתניא פ"ה) בנוגע לתורה. ועאכו"כ בנוגע לנותן התורה.

ובפשטות – שתיכף (שהתחלתו באות תי"ו) ומיד ממש נעשית שנה גאולה, ושנת תהלה ותפלה – בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש ובבית המקדש.

*